This PDF you are browsing now is a digitized copy of rare books and manuscripts from the Jnanayogi Dr. Shrikant Jichkar Knowledge Resource Center Library located in Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University Ramtek, Maharashtra.

KKSU University (1997- Present) in Ramtek, Maharashtra is an institution dedicated to the advanced learning of Sanskrit.
The University Collection is offered freely to the Community of Scholars with the intent to promote Sanskrit Learning.

Website
https://kksu.co.in/

Digitization was executed by NMM

https://www.namami.gov.in/

Sincerely,

Prof. Shrinivasa Varkhedi
Hon'ble Vice-Chancellor

Dr. Deepak Kapade
Librarian

Digital Uploaded by eGangotri Digital Preservation Trust, New Delhi
https://egangotri.wordpress.com/

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

॥श्रीगणेशायनमः॥ ॥अथप्रवरमंजरीलिख्यते॥ ॥श्रीयमुनसिद्धात्के
क्षकोणस्सलोकंश्रुतिनिरतत्वंस्वस्तिकेतच्चरित्रं॥मनसिकरसंधंनासिका
ग्रेचदृष्टिःप्रणवमपिमुखेस्वयोगमूर्त्तिंनमामि॥१॥गणपतिमपिमूर्द्धावाग्व
धूसंप्रददंप्रणवविवेकंप्रस्फुटंसंविधास्ये॥गुरुपदमपिसेवाघृष्टविस्र
ष्टमार्गेपरिणयनविवादेनामप्रयासःसंप्रवृत्ये॥२॥प्रागवीतहव्यानमिथो
विवाहइत्यपर्याप्तमितप्रवक्ष्ये॥बोधायनारण्यनिवासिमष्टमतस्यलौ
गाक्षिकात्यायनदृष्टमार्गे॥३॥वीतहव्यप्रवरांब्रह्मसयुछस्यश्रुतितोन्य
था॥गुरुतल्पमहादोषश्चोउालोस्यत्तिशंकया॥४॥जामदग्निर्भरद्वाजो
विश्वामित्रात्रिगोतमाः॥वशिष्ठकश्यपागस्त्ययेषांयेष्टनुवर्त्तते॥५॥ये
षांतुत्र्यर्षिभूयस्त्वेनोद्वाहंनमिथस्त्कते॥भृगूणांवीतहव्याद्यैःनविवाहः
परस्परं॥६॥वीतहव्यादयःस्वंस्वंगणंहित्वापरावरैः॥विवाहःकुरुतेस
र्वैस्तेभ्यःप्रावेपठितोअपि॥७॥लौगाक्षीणांदिवोदासावीतहव्यस्तुधर्मि
णः॥भरद्वाजास्तुरान्योन्यंनविवाहोगिरोगणे॥८॥आश्वलायनपाठेतुगो
तमेषुस्थिताअपि॥विवाहगोतमःकुर्युःपृषदश्वस्यवंराजाः॥९॥बकुपा

१

K.K.S.U. LIBRARY
RAMTEK
M-869

Acc.No. – M 869
शीर्षक – प्रवरमंजरी
पृष्ठ – 6. संपूर्ण

(१)

Checked 2012

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

ठानुसारेण भरद्वाजहितस्मृताः॥ ऋक्षाश्वपृषदश्वांश्वरथीतरसगोत्रिणः॥१०
नृषिजा वाश्व तथा दीर्घतमादयः॥ गोतमाएव विज्ञेया उपवर्त्रंषदिपाठके॥११
श्रीयते येभर्भरद्वाजो नोद्वाहं नमिथस्तुते॥ कपयोपि भरद्वाजात्रां उवा त्रिष्ठवाक्य
त्तिः॥१२॥ भरद्वाजप्रवराणां केचिदाहुः कपिः पृथकु॥ भरद्वाजोस्ति गर्गो छंप
यापस्त्वंबादिपाठकः॥१३॥ विश्वामित्रैर्भरद्वाजैर्नोद्वाहः भृगवो त्रिरेः॥
अन्येपि ये द्विगोत्रास्तु ते पिताभ्यां न कुर्वते॥१४॥ नान्योन्यहतः कुत्सोस सर्वे
रन्ये यथारुणिः॥ त्रिष्टास्त्वंगिरसः स्वं स्वंगणं हित्वापरावरैः॥१५॥ विवा
हः कुर्वते सर्वे गोत्रप्रवरभेदतः॥ विश्वामित्रमात्रेयनोद्वाहं लिवते मिथः॥
१६॥ द्विगोत्रा वामरथ्याद्या आत्रेयः पुत्रिकासुतः॥ विश्वामित्रैरत्रिभिश्च
न विवाह्यक्ष धनंजयः॥१७॥ यद्वाधनंजयेर्भिनौश्चाष्टमात्रंच भिद्यते॥ वि
श्वामित्राः कश्यपांतास्तेषां नान्योन्यमन्वयः॥१८॥ कश्यपास्युर्वशिष्ठांता
स्तेन्योन्यमविवाहिताः॥ वशिष्ठो कश्यपैर्नास्ति लौगाक्षीणां विवाह्यता॥१९॥
वशिष्ठास्युरगस्त्यंतानोद्वाहं लिचते मिथः॥ तद्यप्येरंगिरो भिश्च वशिष्ठैर
विशेषतः॥२०॥ संकृतीनां द्विवंश्यत्वान्नास्ति वैवाहिकी क्रिया॥ तथैव जातु

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

कण्वानां वसिष्ठैरत्रिभिः सह ॥२१॥ तच्चा वर्ज्ये हि सर्वेषां संकृतीनां विवाहि
ना ॥ नान्योन्यमप्यागस्तीनां राज्ञो द्गुरुगोत्रजाः ॥२२॥ स्वगोत्राद्यनभिज्ञा
नं विप्राणामियमेव दिक् ॥ गुरुगोत्रा विदन्ये से स्वं दत्वा न कुलोद्भवान् ॥२३
यद्वा स्वप्रवराज्ञाने जामदग्न्यिन्तु याश्रयेत् ॥ गोत्रकार्येषु सर्वेषु किंतु ने
वोदहेत्क्वचित् ॥२४॥ मानमन्ये तु सर्वेषां यद्योपि प्रवरः समः ॥ तथापि ले
न साम्येन विवाहो न निषिध्यते ॥२५॥ स्वगोत्रायां प्रवृत्तायां चांडालेषु वि
निक्षिपेत् ॥ गुरुतल्पव्रतं कृत्वा तां रक्षेज्जननीमिव ॥२६॥ उद्वाह्य जन
तस्तत्ल्यं गोत्रां चांद्रायणं चरेत् ॥ परिणीय स्वगोत्री योऽज्ञानज नितः
सुतः ॥२७॥ कश्यपनयो तु चांडालाः पितुः कृच्छ्राब्दयोदकं ॥ इंद्रकुलिद्दे
जुहुयाद्धुतांते दीप्तपावके ॥२८॥ प्रवराय विकथो स्युते पेलव्य व्यवस्थि
ता ॥ तयाव्यवस्थिया चित्योस मानप्रवरे तनैः ॥२९॥ ये स्वं वकल्पिकं य
स्तां क्रमायतस्मरंति हि ॥ तेषां तदनुसारेण स्वगोत्रायदि चिंतितं ॥३०॥ २
ससाषाढो वदंत्येतदन्ये तु त्यं विकल्पितं ॥ आचार्येत सठानां मिषड्ढै
दोप्यभिन्नता ॥३१॥ ॥ इति प्रवरमंजरी निर्णयः ॥ ॥८७॥ ॥८७॥ ॥

(B)

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

एकस्यप्रवरोभिन्नेगोत्रेमातामहेयदि॥ विवाहेतत्रनोकुर्यात्सातस्यभ
गिनीभवेत्॥१॥भृग्वंगिरोविश्वावकार्येणकेनेदंधर्मसंदेहतोथवा॥मि
त्रवशिष्ठकश्यपात्रिअगस्त्यैतेसप्तवंशजाः॥पूर्वंपठितास्तेषांऋषयाद्य
पंकुलिकात्संक्यविवरंदरिष्यामः॥२॥समाधिस्थोमहातेजाब्रह्मगत्वकुपि
तामहः॥गुरुर्मत्वातुतत्स्थानंजरामृत्युविवर्जितं॥३॥स्तोतितंविविधैस्तो
त्रैब्रह्मातस्यवरप्रदः॥ब्रह्मोवाच॥देनविज्ञातस्तुतोधर्मात्पृच्छस्वबृह
स्पते॥४॥बृहस्पतिरुवाच॥पृच्छामिलेह्यहंताततनेमिषारण्यवासिनः॥
शौनकादिऋषीन्सर्वान्धर्मसंदेहकारणं॥५॥गोत्रेर्णानाविधानेकौ
संबंधाद्विहतेकथं॥६॥असंबंधादिकारको॥प्रवरमंजरीवृत्तेप्रवरा
णांचनिर्णयं॥दंपत्योर्धनसंबंधंचिरंजीवभविष्यति॥७॥ब्रह्मोवाच॥
अभूदेवःस्वयंपूर्वंवेदत्रास्वाविमिश्रिता॥ताभिर्वंशंविजानीयावंशण
ह्योत्रप्रकीर्तितं॥८॥गोत्रेस्तुप्रवरर्क्षत्वंशुभकार्येविवाहिताः॥कन्याप्र
दानश्राद्धेचयज्ञकालेविपर्ययते॥महादानप्रदानत्र्यामेकेगोत्रंविवर्ज
येत्॥९॥यद्येकप्रवरोभिन्नोमातृगोत्रेवरस्यच॥विवाहेनाधिकारो

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

स्तिसाकंन्याभगिनीभवेत् ॥१०॥ कंन्येकंपितृगोत्रेतुवरस्यमातृपैतृकं ॥ भि
न्नप्रवरमुद्वाहेसंबंधेगुरुतल्पगा ॥११॥ कपोतोविधवाकंन्या अत्रिगोत्रक्ष
यंकरी ॥ अगस्त्यदेवरंहंतिविश्वामित्रेणपौंश्चली ॥१२॥ वसिष्ठःकुरुतेवंध्याका
कवंध्यापराशरे ॥ दंपत्योगर्गेशिलेहंतिबंधुव्येहन्यतेप्रजा ॥१३॥ जातूकर्ण्योभवे
द्वैरयाशांडिल्येषुदरिद्रता ॥ भिन्नःप्रवरउद्वाहेवरस्यमातृपैतृके ॥१४॥ ईदृशंफ
लमाप्नोतिवदंत्येवपितामहाः ॥ दुश्चलादुर्भगावंध्यास्वैरिणीमिथ्यदायिनी ॥
॥१५॥ गोत्रक्षयंकरीकंन्यातस्माद्भिन्नंविवर्जयेत् ॥ शांडिल्यंकश्यपैर्युक्तंकौं
डिन्यंचपराशरो ॥ अत्रिमुद्गलकेश्चैवविवाहंनतुकारयेत् ॥१६॥ षण्मासं
श्वशुरंहंतिवत्सरेणतुदेवरं ॥ परस्परंनसंबधात्कर्त्तव्योनकदाचेन ॥१७॥ य
स्यमातुलसंबंधोविवाहेनतुदूषितं ॥ वरस्यमातृगोत्रेतुसामान्यप्रवरेय
दि ॥१८॥ संबंधोमुख्यगोत्रस्तुमातामहप्रकारणं ॥ एकएवऋषिर्यत्रप्रव
रेषनुवर्त्तते ॥१९॥ तावत्समानगोत्रत्वंमतंभृग्वंगिरोगणाः ॥ पंचानांत्रि
षुसाम्यत्वादविवाहत्रिषुद्वयोः ॥२०॥ भृग्वंगिरोगणेश्चैवंत्र्योषेष्वेकोपिवा ३
रयेत् ॥२०॥ त्रिभिःपंचाऋषयाणांसमानैरेकगोत्रता ॥ द्वाभ्यांत्रिप्रवराणां

(5)

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

चएकोनापिततोन्यथा॥२१॥जामदग्निर्भरद्वाजो विश्वामित्रात्रिगोतमः॥वसि
ष्ठःकश्यपोगस्त्ययेषांयेष्वनुवर्त्तते॥२२॥येषांतुस्यर्षिभूयस्त्वनोद्वाहंनिमिथः
स्तुते॥उद्वाहंतिद्विजोमूढोतेयांतिनरकंध्रुवं॥२३॥येषांवेकल्पिकाःपक्षास्वगो
त्राप्यानुवर्त्तते॥भृगूणांनांविवाहोस्तिचतुर्णामादितोमिथः॥२४॥श्वेतादयस्त्र
यस्तेषांविवाहोमिथइष्यते॥षण्मासवैगोतमादिविवाहोनेष्ययोमिथः॥२५॥
दीर्घतमोउतथ्याश्वकक्षिवांश्वेवृगोत्रजाः॥भरद्वाजोवैणाक्षश्शृंगशैत्री
रयःकण्वः॥२६॥एतेःसमानगोत्रस्यगर्गान्येकेचदंतिवै॥यावत्समानगोत्रत्वं
विश्वामित्रोनुवर्त्तते॥२७॥तावद्वसिष्ठश्चात्रिश्चकश्यपश्चपृथक्पृथक्॥
पषदश्वामुद्गलाविष्णुवृद्धाःकण्वागस्त्योहरितसंकृतयः॥२८॥येस्युस्तेषथा
इष्टाविवाहंरन्यैजामदग्न्यादिभिश्चविवाहयुः॥विश्वामित्रैर्भरद्वाजैर्नोद्वाह
र्श्टंगशैरेसिरैः॥२९॥अन्येपियेद्विगोत्रस्यास्तेपितस्यांनकुर्वते॥वसिष्ठेःकश्यपै
र्नास्तिलौगाक्षीणांविवाह्यता॥३०॥तथैवजातुकर्ण्यानांवसिष्ठैरत्रिभिःसह॥अ
सगोत्राचयामातुरसपिंडाचयापितुः॥३१॥सप्रवरास्तद्विजातीनांदारकर्मणि
मैथुने॥३२॥पंचमीमातपक्षेतुपितपक्षेतुसप्तमी॥सप्रवरस्तद्विजातीनांदा
नकर्मणिमैथुने॥३३॥ ॥इतिप्रवरमंजरीनिर्णयःसमाप्तः॥ ॥श्री॥ ॥छ॥

K.K.S.U. LIBRARY
RAMTEK
441 106
M-869
Dist Nagpur

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

[OrderDescription]
,CREATED=05.10.20 10:43
,TRANSFERRED=2020/10/05 at 10:46:47
,PAGES=6
,TYPE=STD
,NAME=S0003823
,Book Name=M-869-PRAVAR MANJARI
,ORDER_TEXT=
,[PAGELIST]
,FILE1=00000001.TIF
,FILE2=00000002.TIF
,FILE3=00000003.TIF
,FILE4=00000004.TIF
,FILE5=00000005.TIF
,FILE6=00000006.TIF
,

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection